

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
СУЧАСНІ КЛІНІКО-АНАТОМІЧНІ ПІДХОДИ В АБДОМІНАЛЬНІЙ ХІРУРГІЇ**

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **Медицина**
Код компонента в освітній програмі: **ВК 44**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **3**
Семестр(и): **V (осінній) або VI (весняний)**
Тип освітнього компонента: **вибірковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **3,0 кредити ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття**
Підсумковий контроль: **диф. залік**
Пререквізити: **ОК 7, ОК8, ОК15, ОК 20**

Кафедра/підрозділ: **кафедра анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії, пр. Незалежності, 12**

Керівник освітнього компонента: доц. **Коновал Наталія Станіславівна**,
email: ns.konoval@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=471>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

В системі підготовки фахівців в галузі медицини оперативна хірургія є теоретичною основою для розв'язання практичних задач. Абдомінальна хірургія, в свою чергу, є одним з найважливіших розділів хірургічної науки. Це обумовлено існуванням багатьох розповсюджених захворювань черевної порожнини та черевної стінки, які можуть безпосередньо загрожувати життю людини або призвести до небезпечних ускладнень (гострий апендицит, гострий холецистит, гострий панкреатит, ускладнена виразкова хвороба шлунку, защемлена грижа; онкологічні захворювання та ін.) Тому, операції на органах черевної порожнини та черевній стінці складають більшість оперативних втручань у лікарнях загального профілю.

Вивчення освітнього компоненту “Сучасні клініко-анатомічні підходи в абдомінальній хірургії” сприяє поглибленню і закріпленню отриманих раніше теоретичних знань та оволодінню студентами технологій оперативних втручань, з метою усунення або корекції хірургічної патології.

Освітній компонент «Сучасні клініко-анатомічні підходи в абдомінальній хірургії» викладається для студентів третього курсу медичного факультету протягом одного семестру. На вивчення навчальної дисципліни «Сучасні клініко-анатомічні підходи в абдомінальній хірургії» відводиться 3.0 кредити ЄКТС - 90 годин (30 годин аудиторних і 60 годин самостійної роботи студента).

МЕТА КУРСУ: здобуття теоретичних знань за рахунок поглибленого вивчення тем, які не увійшли, неповно чи оглядово увійшли до програми з вивчення навчальної дисципліни “Клінічна анатомія та оперативна хірургія”, а також у вдосконаленні і засвоєнні практичних навичок та інших компетенцій, що складають основу майбутньої професійної діяльності лікаря.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Здобувач освіти має знати:

- клінічну анатомію передньобічної стінки живота, її слабкі місця (паховий канал, пупкове кільце, біла лінія) та їх роль у виникненні гриж;

- клінічну анатомію органів черевної порожнини та заочеревинного простору (топографія, синтопія, скелетотопія);
- особливості кровопостачання органів черевної порожнини (варіантна анатомія черевного стовбура, брижових артерій) та венозного відтоку (система ворітної вени);
- клінічно важливі міжсистемні артеріальні та венозні анастомози (порто-кавальні, кава-кавальні) в контексті хірургії портальної гіпертензії;
- клінічну анатомію очеревини, її поверхів, синусів, каналів та кишень як місць можливого скупчення патологічного вмісту;
- сучасні хірургічні доступи до органів черевної порожнини (лапаротомні та лапароскопічні точки введення троакарів);
- принципи та техніку використання сучасних хірургічних інструментів в абдомінальній хірургії (включно зі зшиваючими апаратами та електрохірургічним обладнанням);
- сучасні методики хірургічного лікування гриж живота (алопластика, "ненатяжні" методики);
- анатомічні та технічні основи виконання лапароскопічних втручань (холецистектомія, апендектомія);
- принципи накладання кишкових швів та формування анастомозів.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (10 год.):

1. Прикладна хірургічна анатомія передньої черевної стінки та герніологія: від класичних доступів до малоінвазивних технологій.
2. Хірургічна топографія очеревинного простору.
3. Операції на шлунку, печінці, жовчному міхурі та селезінці.
4. Операції на тонкому кишківнику.
5. Операції на товстому кишківнику.

Перелік тем практичних занять (20 год.):

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини.

Тема 2. Сучасні стратегії герніопластики при дефектах передньо-бічної стінки живо та їх клініко-анатомічне обґрунтування.

Тема 3. Клініко-анатомічне обґрунтування операцій на органах верхнього поверху черевної порожнини.

Тема 4 Прецизійна техніка кишкового шва. Хірургічна тактика при пораненнях та резекції кишки.

Тема 5. Ентероанастомози: концепція безпечного сполучення та апаратна хірургія

Тема 6. Операції на шлунку та дванадцятипалій кишці.

Тема 7. Операції на печінці, жовчному міхурі, жовчновивідних протоках, підшлунковій залозі, селезінці.

Тема 8. Невідкладна хірургія нижнього поверху черевної порожнини

Тема 9. Радикальна та реконструктивна хірургія товстої кишки

Тема 10. Клінічна анатомія та операції в позачеревному просторі. Поняття про малоінвазивні втручання (лапаро- та робот-асистовані).

Перелік тем самостійної роботи студента (60 год.)

1. Хірургічні доступи: Анатомічне обґрунтування міні-лапаротомних та косметичних розрізів (лінії Лангера). Вибір точок введення троакарів при типових лапароскопічних операціях.
2. Герніопластика: Класифікація сітчастих імплантів за матеріалом та структурою. Клінічна анатомія «зон ризику» (трикутники болю та смерті) при лапароскопічній герніопластикі.

3. Верхній поверх передньо-бічної стінки живота (топографія): Анатомічне обґрунтування дренування піддіафрагмального та підпечінкового просторів. Шляхи поширення гною при перфоративній виразці.
4. Кишковий шов: Фізико-хімічні властивості та терміни біодеградації сучасних синтетичних ниток. Однорядний безперервний шов: переваги та техніка виконання.
5. Ентероанастомози: Біомеханічні особливості степлерного шва. Поняття про апаратну «інвагінацію» та профілактику звуження анастомозів.
6. Шлунок та ДПК: Анатомічне обґрунтування бариатричних операцій (Sleeve-резекція).
7. Гепатобіліарна зона: Варіантна анатомія печінкових артерій. Топографія сегментів печінки при проведенні атипівних резекцій.
8. Невідкладна хірургія (нижній поверх): Клінічна анатомія мезентеріального кровотоку та зони ішемії при тромбозах. Топографія атипівних положень апендикса.
9. Товста кишка: Анатомічне обґрунтування повної мезоколон-ектомії. Клінічна анатомія сфінктерного апарату та збереження тазової іннервації.
10. Позачеревний простір та High-Tech: Технічні основи роботизованої системи Da Vinci. Використання ICG-флуоресценції для візуалізації сечоводів та судин.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів, метод стандартизованого пацієнта

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normativni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. залік для освітніх компонентів, вивчення яких завершено - проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з освітнього компоненту та передбачає врахування ПНД та перевірку засвоєння усіх тем з освітнього компоненту. Оцінка визначається у балах від 120 до 200 та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Оцінка з дисципліни (ОД). Є сума балів за ПНД та заліку від min – 120 до max - 200 і відповідає традиційній оцінці: «задовільно», «добре», «відмінно». Одержана здобувачем кількість балів з освітнього компоненту далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно»)

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. **Клінічна анатомія та оперативна хірургія. Т. 1** : підручник / В.І. Півторак, О.Б. Кобзар, С.М. Білаш та ін. ; за ред. В.І. Півторака, О.Б. Кобзаря. — Вінниця : Нова Книга, 2021. — 568 с.
2. **Оперативна хірургія і клінічна анатомія** : [підручник] / Ю.Т. Ахтемійчук, Ю.М. Вовк, С.В. Дорошенко та ін. — Київ : ВСВ «Медицина», 2018. — 504 с.
3. **Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії** : навчальний посібник / В.І. Півторак, О.Б. Кобзар, Ю.Г. Шевчук. — Вінниця : Нова книга, 2015. — 224 с.
4. **Короткий курс клінічної анатомії та оперативної хірургії** : навчальний посібник / В.І. Півторак, О.Б. Кобзар, Ю.Г. Шевчук. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 224 с.
5. **Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї** : підручник / В.І. Півторак, О.М. Проніна, Ю.М. Вовк та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2016. — 312 с.
6. **Оперативна хірургія та топографічна анатомія** : підручник / Л.Я. Ковальчук, В.А. Коваль, В.Г. Годлевський та ін. ; за ред. Л.Я. Ковальчука. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. — 648 с.
7. **Оперативна хірургія і топографічна анатомія** : навчальний посібник / О.О. Тимошенко, М.П. Ковальський, А.К. Тимченко та ін. — Київ : Медицина, 2014. — 520 с.
8. **Клінічна анатомія та оперативна хірургія: основи курсу** : підручник / В.В. Григорович, О.В. Дольницький, Ю.С. Дудченко та ін. ; за ред. В.В. Григоровича. — Харків : Новий Світ-2000, 2018. — 550 с.
9. **Топографічна анатомія та оперативна хірургія** : [навчальний посібник] / В.В. Григорович, О.В. Дольницький, Ю.С. Дудченко та ін. — Київ : Медицина, 2019. — 424 с.
10. **Оперативна хірургія і топографічна анатомія** : навчальний посібник / В.І. Півторак, Ю.М. Вовк, С.М. Білаш, О.Б. Кобзар. — Вінниця : Нова Книга, 2023. — 568 с.